

भालचंद्र महाराज सर्वश्रेष्ठत्व प्राप्त झालेली अशी श्री समर्थ दिव्य विभूती होती. त्यांचे अध्यात्मिकाच्या अभ्यासाचे कार्य प्रचंड आणि महासागराच्या स्वरूपासारखे होते याची आपल्याला जाणीव झाल्याशिवाय रहात नाही यात मुळीच शंका नाही.

श्रीकृष्ण भगवंताने गीतेमध्ये लिहिल्याप्रमाणे व सांगितल्या प्रमाणे त्या मधील सर्वच योग प्रत्यक्ष महाराजा भालचंद्रांनी आचरणात व कृतीत आणून ते जणू काय त्यांच्याच आश्रयाला रहात होते. योग ही कल्पना नसून ती बाचरणांत कशी आणावी याचा मूर्तीमिंत आदर्श या श्री समर्थांनी आपल्या आध्यात्मिक साधनेने आपल्या असंख्य भक्तांना दाखवून दिला आहे.

आध्यात्मिक साधना ही केवळ अनुभव नसून या साधनेच्या अभ्यासाने अंतर्यामी हृदयातून उठणाऱ्या शुद्ध पवित्र आनंदाच्या लहरीचा स्वानंद भोग-ण्याची कला असून त्या स्वानंदाच्या लहरीचा आनंद चिरकाळ टिकणारा आहे. आणि त्या आध्यात्मिक सत्संग मार्गाने प्राप्त करून घेता येते याची सात्त्विकता या महाराजांनी त्यांच्या सान्निध्यात रहणाऱ्या भक्तांना पटवून दिली आहे, आणि ती त्यांना पटलेली आहे.

आध्यात्मिक साधना आणि सत्संग मार्ग यांची गोडी अमृताहून अधिक गोड आहे असे महाराज कधीही कुणाला सांगत नसत परंतु अमृत गोड की अध्यात्मिक साधनेने सत्संग मार्गाला जाणे त्याहूनि गोड यांची अनुभूती स्वतः चाखावी, आणि स्वतः याचा उपभोग घेणे यात सद्गुरुचे सामर्थ्य कसले हे महाराज सांगत असत.

ज्याची तुलना करता येणार नाही असे महाराज भालचंद्राचे वैराग्य आत्मज्ञानाच्या भावनेवर आरूढ झाले होते. परमार्थिक जीवनाशी एकरूप होऊन राहिलेली ही समर्थ दिव्य विभूती आपल्या संपूर्ण आयुष्यात कधीही आपल्या मार्गपासून क्षणमात्र ही ढळली नसून आपण करून अकर्ता या भूमिकेने कार्य करीत राहिली. अशा या दिव्य विभूतीकडे पाहिले की आपल्या मनातील अहंकार वृत्तींचा नाश होऊन आपण सद्गुरुच्या सान्निध्यात असून आपण शुद्ध पवित्र आनंदाच्या लहरीचा स्वानंद चाखीत आहोत याची आपल्याला मनोमनी जाणीव होते.

अशा या त्रिगुणात्मक अखिल मंडळाकार सामावलेल्या दिव्य विभूती संतरल्न भालचंद्र महाराजांची पुण्यतिथी मार्गशीर्ष ७ शके १९०५ रविवार दि. ११-१२-८३ रोजी महाराष्ट्र भूमीवर ठिकठिकाणी त्यांच्या असंख्य भक्तांनी साजरी केली त्या या दिव्य विभूती भालचंद्र महाराज यांस माझे कोटी! कोटी! प्रणाम!

नव वर्षाचे स्वागत

(१९८४ या नूतन वर्षाकिंविता साईभक्तांना “गुरु-संदेश”)

सौख्याचा दिन आला
आला । सौख्याचा दिन आला ।
साईच्या किर्ती सुमनांचा
सुगंध भुवनी दरवळला ॥१॥

शिरडीचा परिसर सारा
तेजोमय जाहला ।
साई कृपेच्या कस्तुरीचा
सुवास गगनी पसरला ॥२॥

साईच्या पदस्पदाने सारा
परिसर पावन झाला ।
भक्तजनांच्या आनंदाला
पारावार न उरला ॥३॥

गोदाईचा तीर प्रसवला
दीनानाथ हा साई लाभला ।
कलीयुगी या जगा तारण्या
भुवर साई प्रभु अवतरला ॥४॥

हिंडु यवना देऊनि शिकवण
जातीयवाद नष्टची केला ।
बंधुत्वाचा मार्ग दाखवुनि
किर्ती ध्वज समतेचा रोविला ॥५॥

भाव भोळ्या भक्ती प्रसादा
साई सदा असे भुकेला ।
श्रद्धा-सबुरी तारक मंत्रा
देऊनि जीवन मार्ग दाविला ॥६॥

ऋद्धी-सिद्धी तव लोळण घेती
साई चरणी सकला ।

अद्भुत लोला दावुनी जनाला
राव रंक आपुलासा केला ॥६॥
“चंद्रकांत” म्हणे तुझी अगम्य लोला
काय वर्ण पामर मो तथाला ।
नव वर्षाचा शुभ-संदेश तव
कृपा दायी हावो सकला ॥७॥

श्री. चंद्रकांत श्रीराम गरणटे.

३९९, गुरुवार पेठ,
सातारा - ४१५००२.

दासगणूंचे साईनाथ

जय जयाजी महाराज, जय जय गुरु बाबा साई
परब्रह्म अवतार, तूं या शतकाचे ठायी ॥१॥
साई साई वदता वाचे, अघ अवघे विलया
जाई ऐसा प्रभाव तव कीं हे सद्गुरुराया
नाहीं शक्ती मजला, किमपी तव गुण वानाया
भाव धरूनि मात्र आलो शरणी तुझ पाया ॥२॥
हीन दीन मी पातकी मोठा, तसाच अज्ञानी
म्हणूनी समर्था देई न मजला कदापि लोटोनी
अधि भौतिक अध्यात्मिक तैसी अधिदैविक जाणी
दुःख संकट वारी समर्था कृपा कटाक्षानी ॥३॥
शुक्राचार्य तू होवोनी मागे भागवत कथियेले
नामामृत ते कबीर होवोनी जगता पाजियले
शिर्डीत येऊनी भ्रम निरसाया तैल जला केले
द्वय-अंगुष्ठी गंगा यमुना तीर्था दाखविले ॥४॥
भावे चरणी तव नत होता अघटित ते घडते
गाठी असल्या दुष्कृततेची सुकृत झणी होते
सूर्या गमने जसे निशेला दिवस रूप येते
दासगणू हा सदैव घाली तुम्हांस दंडवत ते ॥५॥

सौ. सरोजिनी मुळचे,
इंदूर

साई कृपाळू

साई तुमचे रूप मनोहर
 बाबा तुमची कृपा निरंतर
 भक्त एकदा आला क्षणभर
 कृपा तयावरी करीता सत्वर ॥१॥

बाबा तुमचे नयन मनोहर
 नयनाची त्या नजर मनोहर
 कृपा दृष्टी तव ज्ञाली भक्तपर
 भाग्य उजळते क्षणी गगनभर ॥२॥

बाबा तुमचे विचार भारी
 भक्त जनांचे कल्याणकारी
 विचारातूनी बोधच घेता
 भक्त होतसे झडकरी मोठा ॥३॥

बाबा तुमची कृपा असावी
 सकल जनाना महाभौलवी
 कृपेतून त्या सबकुछ मिळते
 जगता माझी असते नसते ॥४॥

श्री. शांताराम ब्रिद
 २६ नव योजना सदन ताडदेव मु. ३४

साईबाबा संस्थान शिरडीची प्रकाशने

अ. क्र.	पुस्तकाचे नाव	भाषा	किमत रु. पैसे	पो. व पॅकिंग रु. पैसे
१)	श्री साईचरित्र	मराठी	२२-००	६-००
२)	"	इंग्रजी	१३-५०	४-००
३)	"	हिंदी	१२-००	४-००
४)	"	गुजराथी	१२-००	४-००
५)	"	कल्नड	१०-००	४-००
६)	"	तेलगू	१३-००	४-००
७)	"	तामील	१२-००	४-६०
८)	श्री साईलीलामृत	मराठी	७-५०	३-००
९)	"	हिंदी	७-००	३-१०
१०)	"	गुजराथी	४-२५	३-००
११)	अवतार व कार्य	मराठी	४-००	३-००
१२)	स्तवन मंजरी	मराठी	०-३५	३-००
१३)	"	गुजराथी	०-३०	३-००
१४)	सगुणोपासना	मराठी	०-५०	३-००
१५)	"	गुजराथी	०-५०	३-००
१६)	तेलगू पुजाविधी	तेलगू	छपाई चालू	आहे.
१७)	चार अध्याय	मराठी	१-२५	३-००
१८)	श्रीसाईबाबा ऑफ शिरडी (भस्त्रा)	इंग्रजी	५-००	३-००
१९)	किर्तनमाला	मराठी	०-७५	३-००
२०)	सचित्र साईबाबा	मराठी	४-००	३-००
२१)	शिरडी दर्शन	इंग्रजी	४-५०	३-००
२२)	मुलाचे साईबाबा	मराठी	१-७५	३-००
२३)	"	इंग्रजी	१-७५	३-००
२४)	"	तेलगू	छपाई चालू	आहे.
२५)	"	गुजराथी	१-५०	३-००
२६)	"	हिंदी	१-७५	३-००

(कन्हर पृष्ठ ३ वरुन)

२७)	ग्रेट सेंट श्री साईबाबा	मराठी	०-५०	३-००
२८)	श्री साईबाबा दि सुपरमेन	इंग्रजी	५-२५	३-००
२९)	शिरडी गाईड	इंग्रजी	१-५०	३-००
३०)	"	मराठी	१-५०	३-००
३१)	शिरडी गाईड	गुजराथी	१-५०	३-००
३२)	"	हिंदी	छपाई चालु	आहे.
३३)	खद्राध्याय	मराठी	०-९०	३-००
३४)	श्रीसाईलीला, अधिकृत मासिक मुख्यपत्र मराठि व इंग्रजी वार्षिक वर्गणी		१०-००	प्रत्येकी प्रत १-००

(व्ही. पी. ची पद्धत नाहीं)

अ. क्र.	फोटोचे नाव	फोटो साईज	किमत रु. पैसे	पो. व पॅकिंग रु. पैसे
१)	आशिर्वाद फोटो	१४"X२०"	१-६५	३-००
२)	"	१०"X१४"	१-१०	३-००
३)	"	७"X१०"	०-५५	३-००
४)	"	४"X५"	०-२०	३-००
५)	"	२"X३"	०-१५	३-००
६)	दगडावर बसलेले बाबा (रंगीत)	१४"X२०"	१-६५	३-००
७)	" (काळा पांढरा)	१४"X२०"	१-६५	३-००
८)	मूर्ती फोटो	१३"X१८"	२-७५	३-००
९)	"	१३"X१८"	१-००	३-००
१०)	द्वारकामाई कॅमेरा (रंगीत फोटो)	१०"X२०"	१-१०	३-००
११)	" (काळा पांढरा)	१०"X१४"	०-८५	३-००
१२)	कॅमेरा द्वारकामाई फोटो	९"X१२"	१-१०	३-००
१३)	" (रंगीत)	९"X१२"	१-६५	३-००
१४)	निळा	९"X१३"	०-७५	३-००
१५)	श्रीसाईबाबांचे पत्र्याचे कॅलेंडर	- - -	१६-००	८-००

मुद्रक : पांडुरंग मोरे, वॉम्बे नॅशनल प्रिन्टर्स प्रा. लि. ४२, जी. डी. आंबेकर मार्ग,
वडाळा, मुंबई ३१, संपादक व प्रकाशक : श्री. क. हि. काकरे, साई निकेतन,
डॉ. आंबेडकर रोड, खोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४, बी. दादर मुंबई १४.

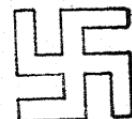
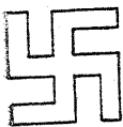
શ્રી સાઇદ્ગાંધી વાચનાલભ
શ્રી કાર્યપદ કાર્યપદ વિજા

જગતોલ કોણત્યાહી પ્રાણીમાત્રાશી બાબા એક હવ ઝાલેલે અસત. આપણા ભક્તાને કોણત્યાહી પ્રાણ્યાચી મન્ત્રયાસૂન કેઠેલી સેવા બાવાંના પોચત અસે. તર્ખંડ માઈની કુદ્યાલા ઘાતલેલી ભાકરી બાવાંના પોચલી હે બાવાંચ્યા તોડું માઈની એકતાચ ત્યાંન આશ્રયાચા ધન્કાચ બસલા.

શ્રી સાઇ કાદ્ય બહાર વિજોષાંક.

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईलीलेची कृती ॥

४०

साईरीला

श्रीसाईबाबा संस्थान,
शिरडीचे अधिकृत मासिक

:: अंपादक ::

श्री.क.हि.काकरे
रिसिव्हर श्रीसाईकाबा संस्थान, शिर्डी

कार्यकारी संपादक

डॉ श्री. दि पुरचरे

ਏਸ ਏ ਪੀ ਏਚ. ਡੀ.

(हंगर्जा आवत्ती)

श्री.सदानंद चेंदवणकर

(मराठी आवृत्ति)

श्रीसाई वाक्सूधा

वर्ष ६२ वे)

किंमत १ रुपया

(अंक ११)

શ્રીસાઇલીલા ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૪

दृष्टवनी

श्रीपाँडि कोव्यवहार विशेषांक

੮੮੨੨੫੬੯

कार्यालय :

“सार्वानिकेतन”, रुडॉल्फ नं. ८०३-इ, डॉ. अविहकर पथ, दादर. मुंबई-४०० ०१४.

वार्षिक वर्गणी रु. १०/- (ट.ख.सह) किरकोळ अंक १ रु. फक्त.

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईलीलेची कृती ॥

श्रीसाई वाक्सुधा

जय जय सद्गुरुं करुणागारा ।
जय जय गोदातीर विहारा ।
जय जय ब्रह्मेश रमावरा ।
दत्तावतारा तुज नमो ॥५३॥

ब्रह्मासी जे ब्रह्मपण ।
ते नाहीं सद्गुरुवीण ।
कुरुवंडावे पंचप्राण ।
अनन्यशरण रिधावे ॥५४॥

करावे मस्तके अभिवंदन ।
तैसेचि हस्ताहीं चरण संवाहना ।
नयनीं पाहत असावे वदन ।
घ्राणे अवघ्राणन तीर्थाचे ॥५५॥

श्रवणे साईगुण श्रवण ।
मने साईमूर्तीचे ध्यान ।
चित्ते अखंड साईचितन ।
संसार बंधन तुटेल ॥५६॥

तन—मन—धन सर्व भावे ।
सद्गुरुपायीं समपवि ।
अखंड आयुष्य वेचावे ।
गुरु सेवे लागुनी ॥५७॥

— श्रीसाईसच्चरित अध्याय १ ला.

सुस्वागतम

श्रीसाईलीलाच्या
दहाव्या
लेखक—कवी
स्नेह संमेलन प्रसंगी
आम्ही सर्व लेखक कवी
हितचिंतक या
सर्वांचे हार्दीक
स्वागत करीत
आहोत.

- संपादक

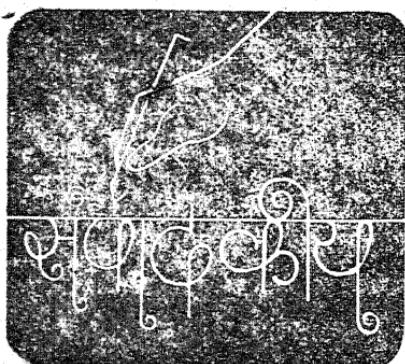

श्रीसाईलीला काव्यबहार अंकाचे मानकरी

फेब्रुवारी १९८४

१) संपादकीय	२५) श्री. प्रकाश कर्णे.
२) साइबोर्ड संस्थानची वाटचाल	२६) अ. सौ. कै. तारा चेंदवणकर.
३) अध्यक्ष श्री. लक्ष्मणराव नाईक	२७) श्री. शाम जुवळे.
४) आजवरची संमेलने	२८) सौ. उषाताई अधिकारी.
५) श्रीस्वामी संजयानंद	२९) श्री. ग. रा. पालकर.
६) प्रा. डॉ. मा. चं. दीक्षित	३०) श्री. रमाकांत पंडित.
७) श्री. उज्ज्वल कुलकर्णी.	३१) सौ. अस्मिता दांडेकर.
८) डॉ. ग. स. कामत	३२) श्री. प्रभाकर कोळमकर.
९) डॉ. इंद्रिताई नाईक	३३) सौ. लीलाताई मराठे.
१०) डॉ. रा. सी. कापडी	३४) सौ. शांताताई सरोदे.
११) डॉ. विनायक दुर्गे	३५) श्री. हसमुख पाटील.
१२) डॉ. सौ. सुमती खानविलकर	३६) श्री. रघुनाथ सांडभोग.
१३) श्री. विलास पडवळ	३७) सौ. उषाताई मुळे.
१४) प्रा. र. श्री. पुजारी.	३८) श्री. स. व्यं. कुलकर्णी.
१५) प्रा. एच. बी. महाले.	३९) संमेलनाचा संपूर्ण कार्यक्रम.
१६) श्री. शांताराम नांदगावकर.	४०) श्री. डॉ. बी. जगतपुरीया.
१७) डॉ. सौ. मालती राहाटे.	४१) सौ. सिंधु सणस.
१८) श्री. नागेश मोंगलाईकर.	४२) श्री. डॉ. एस. आकेरकर.
१९) सौ. आसावरी वायकूळ.	४३) श्री. ग. दे. कुलकर्णी.
२०) श्री. वालद्वाणे देसाई.	४४) श्री. विजय हजारे.
२१) सौ. शशिकला रेवणकर.	४५) सौ. कलावती चव्हाण.
२२) श्री. रमेश चव्हाण.	४६) श्री. राधाकृष्ण गुप्ता
२३) प्रा. गंडेराव पटवारी.	४७) श्री. डॉ. बी. पोतनीस.
२४) सौ. मथुराबाई हिंद्वारे.	४८) श्री. जगदीश देवपुरकर.

श्रीसाईलीलाचे दहावे लेखक-कवी संमेलन

श्रीसाईलीला मासिकाचा हा खास काव्यबहार विशेषांक आहे. श्रीसाई भक्त कवी—कवयित्रींनी बाबांच्या बद्दलच्या भावना, शळा, प्रेम किंवा आपणाला जे काही वाटते ते आपा पल्या काव्यधारेवाटे काव्यातून येथे प्रगट केले आहे. एककाळ असा होता की साईलीलाकडे साहित्याची आवक जेमतेमच होती व त्या तशा

आलेल्या साहित्यातून निवड करून छापण्यासच योग्य असा मजकूर अगदीच बेताचा होता. त्यामुळे बिचाऱ्या संपादकांना अंकाची इतर पाने कशी काय भरून काढावयाची याची विवंचनाच पडे. परंतु आता श्रीबाबांची कृपादृष्टी म्हणा किंवा आपल्या या संमेलनाचा सुपरिणाम म्हणा साईलीलाचा कारभार व पसारा जगभर झालेला आहे. महाराष्ट्रातूनच नव्हे भारताच्या कोना-कोपन्यातूनच नव्हे तर परदेशाहूनही श्रीबाबांच्या साहित्याची आवक होत आहे. ४८ ची वाढविलेली ६४ पाने आता अपुरी पडू लागलेली आहेत. त्यामुळे पाने वाढवावीत की आकार वाढवावा असा सहाजिक्या प्रश्न डोळचासमोर उभा रहातो, व तो सोडविष्ण्यास श्रीसाई समर्थ आहेत.

फेब्रुवारीचा हा श्रीसाई काव्य बहार विशेषांक ऐन संमेलन प्रसंगी आपल्या हाती देण्यात विशेष आनंद होत आहे. संमेलनाच्या मुहूर्तमेढीनंतर साईकाव्यबहार अंकाची कल्पना बाबांनी आस्हांला दिली तेव्हां संमेलनाच्या नंतर तीन वर्षांनी हा मराठी साहित्यातील आगळा अंक दरवर्षीं निधू लागलेला आहे. या अंकात अनेक जुन्या नव्या भक्तांनी हजेरी लावलेली आहे. संमेलनाच्या दशक महोत्सवी सोहळ्यात हा काव्यबहार सप्तांक आणखीन शोभून दिसेल यात शंकाच नाही. भारतातील अनेक थोरामोठ्या साईभक्तांनी अधिकारी व्यवतीनीं बाबांवर आपली लेखणी कार्यान्वित केली आहे. हे सारे साहित्य एकत्रित पाहून खरोखरच आनंद वाटतो.

दरवर्षप्रिमाणे हे संमेलनही यशस्वी पार पडो अशी शुभकामना श्रीसाई-चरणापाशी व्यक्त करनो.

साईंबाबा संस्थानची बाटचाल

-कृ. रेखा दिवे

संसारात सतत सुख व समाधान मिळावे म्हणून मनुष्याची सर्वतोऽरी धडपड चाललेली असते. धडपड करून देखील मनासारखे सुख हे कधीच त्याच्या पदरांत पडत नाही. कारण, सुखाची व्याप्ति व कल्पनाही काही वेगळीच असल्यामुळे, मिळालेले सुख किंवा पैसा हे नेहमीव त्याला करी पडत असते. अशा स्थितीत त्याची हाव वाढीसच लागते. शेवटपर्यंत समाधान मिळतच भाही. त्याची धडपड मानमरातव, पैसा, नांवलौकिक मिळविष्याकरिता चाललेली असते. परंतु याचबरोबर मात्र तो स्वतःचे खरेखुरे सुख गमावतच असतो याची जाणीव मात्र त्याला तसूभरही नसते. सतत सुख व पैशाची आस धरणारा मनुष्य एक ना एक दिवस स्वतःला हरवून बसतो. मनुष्य स्वभावच मुळी अत्यंत असंतुष्ट व असमाधानी असल्यामुळे, हाव ही त्याच्या मनांत कायमच कुठेतरी रुलेली असते. अशा या विचित्र स्थितीत तो मात्र स्वत्व हरवून बसतो, त्याचबरोबर मानसिक व्याधीनांही निमंत्रण देऊन ठेवतो. मानसिक व्याधींबरोबर शारिरीक व्याधीही आल्याच. या सर्वांचा शेवट कशांत आहे, याची मात्र त्याला जाणीवही नसते. या व्याधीचा उगम व उगाय शोषण्याकरिता जेवढा त्याचे मन आजूबाजूला भरकटू लागते तेव्हाच त्याला कुठेतरी आपले चित्त स्थिर करावे असे वाढू लागते. अशा मनःस्थितीतही जी कोणी व्यक्ती किंवा शक्ती त्याच्या मार्गात येऊन त्याला मार्गदर्शन करते, तिच्याच ठायी नकळत त्याची श्रद्धा दृढ होते. प्रयंचाच्या या सागरांत वुडून असलेले हे मानवी मन सुखाच्या किनाऱ्यावर पोहोचण्याची आस मनात बाळगून या भवसागरातील लाटांवर हेलकावे घेत असते. कित्येकवेळा आपल्या सुखदुःखाचे मोजमाप करून पाहिले तर शेवटी उत्तर एकच की, हे एक क्षणभंगूर आहे. बुद्धीच्या कक्षेच्या पलिकडे सान्या गोळ्यां जाऊ लागतात, बुद्धीची झेप हे विश्वाचे कोडे उलगडू पहाते, परंतु ती फारच अभुरी पडते. अशावेळी मनाशी एखादी श्रद्धा बाळगूनच समोर असलेल्या दैवी शक्तीला शरण गेल्याविना गत्यंतरच नसते. यासाठीच मनुष्य कोणत्यातरी शक्तीच्या पुढे नतमस्तक होतो. आपल्या मनांतील रुखरुख या शक्तीसमोरच उघडी करून, त्यातून समाधान मिळविष्याची धडपड करू लागतो. या माध्यमातून ईश्वराचा मागोवा घेण्याचा प्रयत्न करतो. परंतु गुळाच्या ढोपेतील प्रत्येक कणांत जशी गोळी खच्चून

भरलेली आहे त्याचप्रमाणे जगांतील प्रत्येक लहानमोठचा वास्तूत परमात्मा खंचून भरला आहे याची त्याला जाणीवच नसते.

माझ्या समाधीची पायरी चढेल
दुख हरेल सर्व त्याचे ।

या वचनाने, आपल्या भक्तगणांशी एकरूप असलेल्या श्रीसाईनाथांचे देखील अनेक भक्त या भूतलावर आहेत. महाराज एका वरातीवरोबर शिर्डीला आले. वरात खंडोबाच्या देवळाजवळ आल्यावर, म्हाळसापतीची व त्यांची दृष्टादृष्ट आली. त्यांना पाहिल्यावरोबर उत्कटपणे म्हाळसापतींनी हांक मारली 'आवो साईबाबा' हे नांव वावांनी शेवटपर्यंत धारण केले. श्रीसाईबाबांचे नांव कोणाला ठाऊक नाही अशी व्यक्ती या भारत देशांत तरी व्यवचितच आढळेल. कित्येकांचे आराध्य दैवत असलेले श्रीसाईबाबा, भक्तांच्या हांकेला धावूनच जातात अशी भक्तांची निस्तिसम भक्ती आहे. ही व्यक्ती होती तरी कोण? हा अजूनही वादग्रस्त प्रदन लोकांच्या मनाला भेडसावत असतो. ही व्यक्ती कोण, कोठली किंवा कोणत्या जातीची हा विचार न करता फक्त उत्तर एकच मिळते ते म्हणजे ही एक अत्यंत थोर विभूति होती. साईबाबा जेव्हा शिर्डीत प्रथम आले. तेहा त्यांना अनेक प्रकारच्या त्रासातून जावे लागले. परंतु दैवी शक्तीपुढे कोणाचे चालते? ज्यांनी त्यांना त्रास दिला त्यांना या ना त्या तन्हेने या सर्व गोष्टींना तोंड घावेच लागले. कोणाला जास्त प्रमाणात तर कोणाला कमी. परंतु यालाही वावांनी दुजोरा असाच दिला की, अरे त्याने तुझे वाईट केले तर त्याचा मोवदला म्हणून तु त्याचे कधीच वाईट करू नकोस, चितू देखील नकोस. मनुष्य देह हा एकदाच प्राप्त होतो. त्याचा नीट उपभोग घेण्याचे सोडून नुसतेच वादविवाद करीत बसले म्हणजे देव भेटत नाही. त्यासाठी स्वतःजवळचा अभिमान विसरायला लागतो – जो काम, कोध व मत्सर या सर्वांवर मात करतो तो ईश्वराच्या समीप जातो.

बाबा रोज द्वारकामाईत बसून लोकांशी थट्टा, विनोद करीत असत. त्यातूनच जीवनांतील एखादे मर्म सहजपणे सांगून जात असत. इथेच बसून लोकांना औंपधोयचार करीत, उदी देत, स्वतःला ईश्वराचा बंदा सेवक म्हणून अल्ला भला करेगा, असा आशिर्वाद सतत देत असत. या द्वारकामाईची थोरवी काही आगळीच आहे. बाबा प्रथम या पडक्या मशिदीत रहात असत. तंबाखू

चिलीम, टमरेल हा त्यांचा संसार. अंगावर पायधोळ कफनी व डोक्यास फडका हा बाबांचा पोशाख, समोर अखंड जळत असलेली धुनी, या पडक्या वास्तू मध्येच दक्षिणाभिमुख आसनस्थ वाम हस्त कठडचावर ठेवून, धुनीकडे पहात बाबा वसत असत. याच मंशिदीत चरणी घुंगूर बांधून नाचत असत. गात असत.

मोठी कृपाळू ही भशिदमाई ।

भोळद्या भाविकांची ही आई ।

कोणी कसाही पडो अपारी ।

करील ही ठायीच रक्षण ।

शिर्डी क्षेत्री श्रीसाईबाबांनी शेवटपर्यंत वास्तव्य केले. शिर्डी गांवाचा उद्घार केला. बाबा आपल्या भक्तांकडून ज्या गोष्टी करावयाच्या त्या नळकत करवून घेत असत. थोर संतांचे आयुष्यच मुळी, लोकांचा उद्घार करण्यासाठीच असते. त्यांना स्वतःला कशाचीही अरेका किंवा इच्छा नसते. श्रीसाईबाबांचे देहत्याग-पूर्वी, नागपूरचे परमभक्त थी. वापूसाहेब बुट्टी, आपल्या परिवारासमवेत शिर्डी येथे वास्तव्य कळून राहिले होते. शिर्डीत एक छोटीशी जागा घेऊन, त्यावर एक इमारत बांधून आपला स्वतंत्र पणे रहावे असे त्यांच्या मनांत आले. एके दिवशी पहाटे बाबांनी बुट्टींना व माधवरावांना स्वप्नात दृष्टांत देऊन, बाढा वांधण्याची आज्ञा केली. तलघर, विहिरीचे काम पूर्ण झाले. त्यावर बाबा नित्यनियमाने लेंडीवर जाताना किंवा परत येतांना देखरेख करीत असत. त्याच-प्रमाणे बांधकामावहूल मार्गदर्शन करीत असत. अशाप्रकारे काम पूर्ण होता होता यात एक गाभारा कळून मुरलीधराची मूर्ती बसवावी अशी एक गोडशी कल्पना बुट्टींच्या मनात आली, परंतु बाबांचे मनोगत समजत्याविना कोणतेही कार्य करावयाचे नाहीं हा तर त्यांचा नियम होता. बाबांच्या अनुज्ञेशिवाय कोणतेही काम ते करीत नसत. हा त्यांचा विचार त्यांनी माधवरावांना बोलून दाखवला. बाबा लेंडीवरून पश्त येत असतांना शामरावांनी वापूसाहेबांचे हे मनोगत बाबांना सांगितले. बाबा, वापूसाहेब म्हणतात की, दालनाच्या दोन्ही भिती पाडून मध्यभागी एक चौक बांधून तिथे सिंहासनावर मुरलीधराची मूर्ती स्थापन करावी अशी त्यांची इच्छा आहे. परंतु बाबा मात्र यावर हसले. बाड्याकडे एकटक पाहून म्हणाले, हे देऊळ पुरे ज्ञाल्यावर आपणच इथे वस्तीस राहू. एकमेकास भेटू. अशी बाबांची अनुज्ञा ज्ञाल्यावरोवर माधव-बोलू चालू. प्रेमाने एकमेकास भेटू. अशी बाबांची अनुज्ञा ज्ञाल्यावरोवर माधव-

रावांनी मुहूर्ताचा नारळ ताबडतोब फोडला व चौथन्याचे कामास सुरुवात केली. मूर्ती बनविष्यास कारागिरास सांगितले; परंतु मनुष्य योजितो एक व होते दुसरेच.

श्रीसाईबाबांनी सन १९१८ साली देहत्याग केल्यानंतर, त्यांचे कारकिर्दीत बांधल्या गेलेल्या इमारती किंवा इतर स्थावर जंगमाची व्यवस्था पहाण्याची जबाबदारी कोणीतरी स्विकारणे अत्यंत इष्ट होते. याकरिता सन १९२३ साली श्रीसाईबाबा संस्थान द्रस्टची स्थापना झाली. अशा प्रकारे सन १९६० पर्यंत हा कारभार वेगवेगळ्या द्रस्टीच्या हातून हाताळला जात होता. परंतु काही कारणामुळे सन १९६० साली चॅरिटी कमिशनर यांनी संस्थानचा ताबा कोर्ट रिसीव्हरचे ताब्यात दिला. या संस्थानचे पहिले रिसीव्हर होण्याचा मान श्री. क्षीरसागर यांना मिळाला.

त्यानंतर पुढीलप्रमाणे वेगवेगळ्या व्यक्तींची रिसीव्हर म्हणून ने मणूक करण्यात आली.

श्री. एस. बी. दर्प	सन १९६२
„ बी. जी. पोतनीस	सन १९६४
„ डी. डी. पाटणकर	सन १९६७
„ का. सी. पाठक	सन १९७०

आजही ही रिसीव्हरची कारकीर्द तितक्याच यशस्वीपणे वाटचाल करीत आहे. सन १९७८ पासून श्री. क. हि. काकरे हे रिसीव्हर म्हणून या संस्थानचा वाढता, अवाढव्य पसारा यशस्वीपणे साभावत आहेत. सेवाधाम, भक्तनिवास व समाधिमंदिरासमोरील खोल्या, तसेच गुरुपादुका स्थानाजवळील खोल्या एवढाच पसारा पूर्वी संस्थानचा होता. या खोल्यांतून येणाऱ्या भक्तांची सोय केली जात असे. दिवसेंदिवस गर्दीचे प्रमाण वाढू लागल्यामुळे गुरुस्थानचे समोरील व भक्तनिवास या इमारतीवर खोल्या वाढविष्याचे काम सुरु झाले व त्याच्याच वाजूला सरंजामे बागेच्या मागे ९० खोल्या असलेली 'शांति निवास', ही इमारत उभारली गेली. एवढ्या खोल्या एकदम वाढल्यामुळे गर्दी आटोक्यात येईल अशी खात्री वाटू लागली. परंतु गर्दीचे प्रमाण दिवसेंदिवस वाढू लागले. दिवसेंदिवस वाढणारी गर्दी व जागेचा अभाव लक्षात घेऊनच एकूण ८७,००,०००/- रुपयांची बांधकामे पूर्ण करण्याचा मान रिसीव्हरांचे कारकिर्दीलाच लाभलेला अहे. ही

विशेष व प्रामुख्याने उल्लेख करण्यासारखी गोष्ट आहे. राहत्या जगेचा आभाव लक्षात घेऊनच Dormitories बांधप्पाचे काम जवळ जवळ पूर्ण होत आलेले आहे. सन १९७८ अंवेर संस्थानतके एकूण रु. १,२१,८८,०८१-८६ किमतीच्या इमारती बांधून पूर्ण झाल्या आहेत.

‘फाटके तुटके नेसतो रे, मन मानेल तेथे बसतो रे। वेडचा वेडचापरी दिसतो रे’। अशी स्थिती असलेल्या या अवलियाने अनेक दीनदुःखितांची, दीनदुबलचांची सेवा करण्यात आपला वराचसा काळ घालविला. वेळप्रसंगी ते स्वतः लोकांना औषधपाणी देत असत. ध्येय एकच. त्यांच्यातच खरीखरी ईश्वर-सेवा आहे हे साईबाबांचे त्रन, हा साईबाबांचा वारसा आजही या शिर्डी गावात चालत आला आहे. श्री साईबाबा संस्थानतके एक हॉस्पिटल चालविले जाते. अनेक ठिकाणहून लोक येतात व बरे होऊन जातात. मोठमोठे डॉक्टर्स येऊन हुणांची सेवा करण्याचा लाभ घेतात. या ठिकाणी बाबांच्या ‘रुग्ण सेवा हीच ईश्वरसेवा’ या वचनाचा खराखुरा प्रत्यय येतो. सर्व साधनसामुद्रीनी सुसज्ज असलेल्या हॉस्पिटलमध्ये लहान मूलांसाठी वाँड तसेच स्पेशल खोल्याही आहेत. दरवर्षी भरणाऱ्या नेत्रशिविराचा सुमारे ४०० ते ५०० लोक फायदा घेतात.

सन १९८१ मध्ये अंदाजे २,००,०००।— ची अनेक आधुनिक उपकरणे संस्थानतके परदेशाहून मागविण्यात आली त्यात लॅंप्रोस्कोप, सिस्टोस्कोप, वैलिलॅब इ. उपकरणांचा. समावेश आहे. तसेच नेत्रशिविराप्रमाणे Laproscopie Camp, Orthopaedic camp, Healthy Baby contest, Muslim Vascoectomy camp, इ. वेगवेगळ्या गोष्टी संस्थानमार्फत सादर केल्या गेल्यामुळे, अहमदनगर जिल्ह्यात साईनाथ हॉस्पिटल नावारूपास आलेले आहे. ही विशेष उल्लेख करण्यासारखीच बाब आहे. जे वढचा सोयी जास्त, तेवढी गर्दी जास्त. ४८ कॉट्स असलेले हॉस्पिटल आता रुग्णांना अपुरे पडू लागले, आहे. यावर आणखी खोल्या बांधप्पाचे काम जवळ जवळ पूर्ण झाले आहे.

वाढत्या व्यापाबरोबर संस्थानव्या कर्मचाऱ्यांच्या संख्येतही वाढ करणे प्राप्तच आहे. कर्मचाऱ्यांची राहण्याची, त्यांच्या मुलाबाळांच्या शिक्षणाची सोयही तितक्यांच काटेकोरणे उपलंब्ध करून देण्यात आली आहे. दरवर्षी संस्थानतके गरंजू विद्यार्थ्यांना सुमारे रु. २,५०,०००।— पर्यंत स्कॉलरशिप देण्यातही संस्थानने यश संपादन केले आहे.

मी माझिया भक्तांचा अंकिला ।
 आहे पाशिच उभा ठाकला ।
 प्रेमाचा मी सदा भुकेला ।
 हाक हाकेला देत असे ॥

बाबांच्या हंडीचा थाट काही निराळाच. मशिदीतच मोठी चूळ रचून त्यावर पातेले ठेवित असत. काही मिठे चावल बनवित तर काही मांसमिश्रित पुलाव. काही कणिकेची मुटकूळी तर कधी कणिकेचा रोडगा. कधी लहान हंडीत तर कधी मोठचा हंडीत स्वयंपाक शिजवून भक्तांना वाढीत असत. बाबा स्वतः अन्न शिजवून वाढीत असत. स्वतः मसाला वाटून पदार्थ अधिकाधिक चविष्ट करीत असत. हे अन्न खाण्यासाठी बाबा आग्रह करीत नसत. परंतु भक्तांचे प्रसाद म्हणून ग्रहण करीत. भक्त किंतीही असोत अन्नाचा तुटवडा कधीही नसे याची प्रचिती आजही संस्थानचे भोजनगृहात येते. भक्त उन्हातान्हात तळपत तासन्तास उभे रहातात परंतु भोजनगृहात जेवण्याचा हट्ट मात्र सोडीत नाहीत. बाबांच्या प्रसादाचे ग्रहण करणे हीच एक भावना त्यांच्यात असते.

दिवसेंदिवस वाढत्या गर्दीबरोबर व्यापही वाढला. सन १९५० साली वांधलेले दीक्षित वाड्यातील भोजनगृह अपुरे पडू लागले. ही भक्तांची गैरसोय लक्षात घेऊन दि. २५-७-८० रोजी मा. एन. के. पारेख हायर्कोर्ट जज्ज यांचे हस्त नवीन भोजनगृहाचे उद्घाटन करण्यात आले. एकावेळी १००० लोकांची जेवण्याची सोय करण्यात आली. उन्हाळ्यात लोकांना त्रास होऊ नय याची जास्तीत जास्त काळजी घेण्याचा संस्थानने प्रयत्न केला असून, जेवण्यास येणाऱ्या भक्तांसाठी प्रतिक्षा हाँलचीही व्यवस्था करण्यात आलेली आहे. एका लहानशा खेडेगावात असूनही भोजनगृह, ताक करण्याचे मशिन, चटणी मशिन, चपाती मशिन, बटाटे सोलण्याचे मशिन, कणिक मळण्याचे मशिन इ. साधनसामुद्रीनी सज्ज आहे. तसेच चपात्या भाजण्यासाठी इलेक्ट्रीकच्या शेगड्यांचीही सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्व सुखसोयीनी जास्तीत जास्त परिपूर्ण असलेल्या साईबाबा संस्थानच्या परिसरात काही तरी कमी आहे. ही खंत भूतानचे एक निस्सीम साईभक्त श्री. ए. आर. कॉन्ट्रॅक्टर यांचे मनात होती. या परिसरात लग्नकार्यादि समारंभासाठी एखादे मंगल कार्यालय वांधावे अशी त्यांची उत्कट इच्छा होती. ती साईबाबांनी

पूर्ण केली. त्यांनी आपल्या मातोश्रीच्या स्मरणार्थ एक मंगल कार्यालय बांधून दिले. परंतु दिवसेदिवस वाढत्या गर्दीमुळे हे कार्यालय अपुरे पडू लागले. व म्हणूनच श्री. कॉन्ट्रॉक्टर यांनी दुसरा मजला वाढविण्यासाठी रु. २,००,०००।—देणगी रूपाने घेऊन, संस्थानच्या भरभराटीला हातभार लावला. श्रीमाईबाबा संस्थानचे मंगल कार्यालय म्हणजे—शिर्डीसारख्या ग्रामीण भागातील एक उत्कृष्ट व अत्यंत उपग्रुक्त अशी वास्तू आहे. आजूबाजूच्या परिसरातील सर्व लोकांसाठी ही एक उत्कृष्ट सोय झालेली आहे. रु. २५० अनामत रक्कम घेऊन मंगल कार्यालय भाड्याने देण्यात येते. तळमजल्याचे भाडे रु. १५०।—व पहिल्या मजल्याचे भाडे रु. ७५ अशा प्रकारे कमी दरात ग्रामीण विभागातील लोकांच्या अडचणी लक्षात घेऊन भाड्याची आकारणी करण्यात संस्थान अद्याप यशस्वी ठरले आहे. ही एक अत्यंत अभिमानाची बाब आहे.

संस्थानचे विद्युतगृह ही देखील एक फार मोठी बाब आहे. संस्थानचे हीटीपिल सर्व इमारती भोजनगृह तसेच हॉस्पिटल, यांना इलेक्ट्रीसीटी बोर्डकडून मिळणारा विजप्रवाह काही कारणाने खंडित झाला, तर संस्थानचे जनरेटरवरून या सर्व इमारतींना वीजपुरवठा करण्याचे कामी संस्थानचे विद्युतगृहांतील कर्मचारी वर्ग तत्पर असतो. तसेच येणाऱ्या भक्तांना, मंगल प्रभाती सनईचे सूर किंवा भक्तीगीतांची बहार करून त्यांचा आनंद व उत्साह द्विगुणित करण्याचे महान कार्यही संस्थान विद्युतगृहांतील कर्मचारीच करीत असतात.

साईबाबा संस्थान हे महाराष्ट्रातील एक अत्यंत नामवंत असून, भारतातूनच नव्हे तर परदेशातूनही अनेक लोक बाबांच्या दर्शनास येत असतात. या गर्दीचा येणाऱ्या लोकांच्या संख्याचा आढावा, संस्थानच्या वाढत्या उत्पन्न वरून सहज लक्षांत येतो. माहे डिसेंबर १९८३ चे दक्षिणपेटीतील एकूण रक्कम रु. ५,५०,०००।—पाहाता, याची कल्पना येते. येथे अनेक प्रकारची वेगवेगळ्या जातीची तसेच धर्माची भक्त मंडळी येतात, भक्तिभावाने बाबांचे दर्शन घेऊन जातात. कोणी मुक्काम करतात तर कोणी दर्शन घेऊन प्रानसिक समाधान मिळून जातात. अनेक कारणाकरिता, बाबांजवळ मागणे मागायला, तर कोणी देणे द्यायला बाबांच्या चरणी येतात. मनःशांति अनुभवतात.

या सर्व भक्त मंडळींची जास्तीत जास्त रहाण्याची सोय पहाणे हे संस्थान आपले कर्तव्य समजते. या करिताच वेगवेगळ्या तप्हेच्या अनेक खोल्या बांधून

संस्थानने ही गैरसोय दूर करण्याचा प्रयत्न केला आहे. ही कामगिरी संस्थानचे बांधकाम खाते बजावित आहे. मोठमोठे हॉल (Dormitories) बांधून जास्तीत जास्त भक्तांची राहण्याची सोय करण्यात संस्थान यशस्वी ठरले आहे.

भक्तांची राहण्याची सोय फक्त इमारती बांधून पूर्ण होत नाहीं तर त्यावरोबर त्यांच्या काही प्राथमिक गरजाही असतात. त्यांना झोपण्यासाठी गाढा, पांधरूण, इ. सोय करणेही महत्वाचे आहे. ही सर्व कामगिरी अत्यंत चोखपणे पार पाडण्याचे कार्य चौकशी ऑफिसमधील कर्मचारी करतात. भक्तांची नांवे नोंदवन घेण्यापासून ते त्यांना भांडी, गाढा, चादरी उपलब्ध करून देऊन, ते परत जाण्याच्या वेळेस त्यांची घेतलेली अनामत रक्कम परत करण्यापर्यंतची सर्व कामे संस्थान चौकशी कार्यालयांतील कर्मचारी वर्ग करीत असतो.

एवढ्या मोठ्या संस्थेत भक्तांची सतत ये जा चालूच असते. त्यांच्या रहाण्यावरोबर स्वच्छता चोख राखणे ही एक जबाबदारीच आहे. ही जबाबदारी पार पाडण्याचे कार्य संस्थानचे स्वच्छता कामगार चोखपणे पार पाडीत असतात. जिथे स्वच्छता उत्कृष्ट आहे अशा ठिकाणी आरोग्यही राहते.

बाबांची काकड आरती, स्नान, अभिषेक, पूजा इ. सकाळचे सर्व कार्यक्रम आटोपून दुपारचे आरतीपर्यंत मध्ये काहीवेळ मोकळा मिळतो. हा वेळ सत्कारणी लागावा यासाठीच संस्थानतर्फे एक वाचनालय चालविण्यात येते. यांत बाबांच्या जीवनावर लिहिलेली सर्व पुस्तके विक्रीस ठेवली असून बाबांचे सर्व प्रकारचे फोटोही विकत मिळतात.

बाबांनी अन्नग्रहण केले नाहीं तर भक्तही अन्नग्रहण करीत नसत, ही परंपरा आजही चालत आलेली आहे. बाबांचे नैवेद्य, कोठीतील प्रसाद प्रथम द्वारकामाई, चावडी, गुरुस्थान व मंदीर येथे पाठविल्यानंतरच भक्तांना कुपन्स दिली जातात.

रहाण्यावरोबर सुरक्षिततेची जबाबदारी आलीच. ही जबाबदारी पार पाडण्याचे कार्य संस्थानचे संरक्षण खाते करते.

रहात्यासी बाबा जेव्हा जात ।

झेंडू जाई जुई आणीत ।

नीजहस्ते उरवरी खुपसीत ।

पाणीही घालीत नेमाने ॥

बाबा स्वतः ज्ञाडांना पाणी घालीत असत. तात्यांना सांगून बाबा कच्चे घडे आणवित. विहिरीतून स्वतः पाणी काढून, आपले खाद्यांवर वाहून आणून ज्ञाडांना घालीत असत. असा हा बाबांचा उपक्रम चालू असे आजही बाबांनी तयार केलेली लेंडी बाग अनेक फुलज्ञाडांनी सुशोभित करण्याचे काम बगिच्याचे माळी करीत आहेत.

नागपूरचे परमभक्त बापूराव बुट्टी यांच्याशी बाबा वचनबद्ध होते. आम्ही या वाड्यात येऊन राहू, एकमेकांशी बोलू, चालू प्रेमाने एकमेकास भेटू असे आश्वासन बाबांनी त्यांना दिले होते. त्यासुलेच मुरलीधराच्या मूर्तीच्या जागी आज बाबांची समाधी व पुतळा ठेवलेला आहे. भक्तजन येतात त्यांचे दर्शन घेतात व मानसिक समाधान मिळवून जड अंतःकरणाने घरी जातात.

बाबांचे समाधि मंदिर या नांवाने ओळखला जाणारा हा वुट्टीवाडा भक्त-गणांनी फुलून जातो. भक्तगण इथेच बसून अभिषेक पूजा करतात. आरतीला हजर राहन भारावून जातात. देहभान हरपून आपल्या लाडव्या देवतेचे दर्शन घेतात. ही सर्व भक्तांची देखरेख करण्याचे कार्य, मंदिर विभागाकडे सोपविष्णांत आले असून यातील कर्मचारीवर्ग भक्तांना पूजाअर्चा वगैरे करण्याबाबत सतत मार्गदर्शन करीत असतो.

संस्थानचा एवढा मोठा डोलारा सांभाळणे ही काही मामुली बाब नव्हे. इथे अनेक थरांतील, धर्मांतील लोकांची ये जा सतत चालूच असते. प्रत्येक खात्यातील कर्मचारी आपापल्या परीने कार्यभग्न असतात या सर्वांचे कार्य चोखपणे चालले आहे किंवा नाहीं, यावर देखरेख करण्याची महत्त्वाची कामगिरी करते संस्थानचे मुख्य कार्यालय भक्तांच्या अडीअडचणी तकारी समजून घेऊन त्यांना योग्य ते मार्गदर्शन करण्यांत मुख्य कार्यालयांतील कर्मचारी तत्पर असतात.

आज संस्थानची भरभराट पाहिली की इथे येणाऱ्या भक्तगणांच्या गर्दीचा व त्यांच्या भावनेचा प्रत्यय येतो. जेवढ्या सोयी उपलब्ध जेवढी उत्तम व्यवस्था त्यांचेच उत्तर म्हणेज दिवसेंदिवस वाढणारी गर्दी हे होय. असे म्हटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाही. निवर्मी भारताचे माजी राष्ट्रपती मा. संजीव रेडी यांनी दोन वेळा संस्थानला भेट दिलेली आहे, याशिवाय अखिल भारतातले नावाजलेले अधिकारी देशी परदेशी असंख्य नागरिक सतत भेट देत असतात यावरून बाबांच्या संस्थानची थोरवी जगत्मान्य झालेली दिसून येईल.

दिवसेंदिवस वाढणाऱ्या गर्दीचा आढावा घेऊनच काही सूचना श्रीसाईनाथांच्या भक्तांना कराव्यात अगी कल्पना अधिकारी वर्गाला सुचली व यांनी ती अंमलात आणली.

सूचना :-

- १) शिर्डीसि पोहोचल्यावर चौकशी कचेरीत खोली बद्दल चौकशी करा व योग्य माहिती देऊन नांव नोंदवा.
- २) खोलीत सामान ठेवून कुलूप लावल्याशिवाय कोठेही जाऊ नका.
- ३) सार्वजनिक हॉलमध्ये जागा मिळाली तर तुमचे सामान, चीजवैस्तू सांभाळ-प्यांची काळजी घ्या. सामानाजवळ आपला एक जाणता माणूस बसवून मगच इतरत्र जा. कदाचित चोर मागावर असू शकतील.
- ४) स्नानगृहावाहेर येताना पैशाचे पाकीट, दागिने हातातील घडचाळ, कपडे, भांडी वर्गारे वरोवर घेण्यास विसरू नका.
- ५) रोख रक्कम व दागिने मुरक्कित ठेवण्यासाठी चौकशी कार्यालय प्रमुखाकडे चौकशी केल्यास लांकर मिळेल. ती सेवा विनामूल्य राहिल. फक्त डिपॉजिट ठेवावे लागेल.
- ६) श्रींचे आरतीचे वेळी लोटालोटी होते. त्यावेळी, आपल्या मुलांना सांभाळा व आपल्या खिसा पाकिटावर लक्ष ठेवा. अंगावरील दागदागिने सांभाळा. अंगावर दागिने असलेल्या आपल्या लहान मुलांना एकटे सोडू नका.
- ७) श्रींचे आफिसशिवाय कोणत्याही इतर ठिकाणी अगर कोणाच्या हातात पैसे देऊ नका. धर्मकृत्य फक्त संस्थेमार्फत करावे.
- ८) श्रींचे आफिसात धर्मकृत्य देणगीबाबत पैसे दिले अगर वस्तू भेट दिली तर त्याची पावती अवश्य मागून घ्या.
- ९) श्री साईबाबा संस्थानचा इतर ठिकाणी श्रीसाईबाबांचे नावावर चाललेल्या संस्थांशी काहीहि संबंध नाहीं.
- १०) श्रींचा कोणी शिष्य नाही अगर वारसदार गादीवर बसलेला नाही. अगर मध्यस्थी नाही. कोणी श्रींच्या पेहरावासारखा पेहराव केला म्हणून विश्वास ठेवू नका.
- ११) मार्गदर्शकांचे सोंग करून काही अपरिचित माणसे स्टॅंपासून आपला पाठलाग करतात, शिर्डीची स्थळे दाखविण्यासाठी ओळख करून घेतात, गोड गोड बोलतात, अशा माणसांवर विश्वास ठेवू नका, अशा माणसांकडून फार मोठी फसगत होते, त्यांचेमार्फत व्यवहार केल्यास अगर फळ दुकानदार व कमिशन एजंट मार्फत व्यवहार केल्यास नुकसान भरपाईस संस्थान जबाबदार रहाणार नाहीं.

- १२) श्रींचे नावावर काही माणसे जंतरमंतर धांगादोरा करणारे मांत्रिकतांत्रिक म्हणून फिरत असतात त्यांचे पासून सावध रहा.
- १३) श्रींचे नावावर चालू असलेल्या साखळी पत्रास अजिबात महत्त्व देऊ नका.
- १४) श्रींचे बाबतीत आधारभूत माहिती कार्यालयात विचारावी इतरांवर विश्वास ठेवू नका.
- १५) आपली काही तकार असल्यास मुद्दाम सोयीसाठी टेवलेल्या नोंद पुस्तकात नोंदवा. आपले पूर्ण नाव व पत्ता नोंदविण्यास विसरू नका.
- १६) भक्ताने देणगी पोष्टाद्वारे पाठविताना पाकिटात रक्कम (रोख अगर नोटा, नाणी) पाठवू नयेत. देणगी पाठविताना म. आ०. रेखांकित चेक, डिमांड ड्राफ्ट अगर आ. पी. ओ. द्वारे पाठवाव्यात.

श्रीसाईबाबा संस्थान, शिर्डी येथे होणाऱ्या पूजा वेळ व दर.

१) आरती (काकड)	सकाळी ५-१५
२) श्रींना मंगल स्नान	सकाळी ६-००
३) श्रींना अभिषेक पुजा	सकाळी ७-३० ते ११-००
४) सत्यनारायण पूजा	सकाळी ९-००
५) मध्यान्ह आरती	दुपारी १२-००
६) पुराण प्रवचन (साईचित्र अध्याय वाचन)	दुपारी ४-००
७) धुपारती	सायंकाळी सूर्यस्ताचेवेळी.
८) भजन गायन	रात्री ९ ते १०
९) शेजारती	रात्री १०-००

श्रींना प्रसाद, फुले वा अन्य वस्तू अर्पण करणे असल्यास भक्तांनी सकाळी सात वाजेनंतर व शेजारती पूर्वी कराव्यात.

पालखीची मरवणूक दर गुरुवारी रात्रौ ९-१५ वा. निघून समाधी मंदिर, द्वारकामाई, चावडी करून समाधि मंदिरात रात्रौ १०-०० वाजता परत येते. मंदिराचे नियमानुसार रात्री शेजारती नंतर मंदिरात कोणतेही कार्यक्रम होत नाहीत. त्यानंतर मंदिर दुसरे दिवशी पहाटे पाच वाजेपर्यंत बंद राहते.

कळाकार भक्तांना शींचे समाधिपुढे हजेरी देण्याची इच्छा असत्यास तसेच भक्तांना फोटो घेण्याचे असल्यास त्यांनी संस्थान अधिकाऱ्यांची आगाऊ परवानगी घ्यावी.

पूजेची ताटे सकाळी सात वाजेनंतर स्विकारली जातात. मंदिरात होणारे नित्य नियमित कार्यक्रमाचे व सभासदत्व शुल्क खालीलप्रमाणे

१) अभिषेक प्रत्येक	५० पैसे ति. विक्री सकाळी ७ ते ११
२) नैवेद्य	५० पैसे सर्व अभिषेक व सत्यनारायण.
३) सत्यनारायण	१००-०० रु. पूजा मर्यादित स्वरूपात
४) सभासद वर्गणी	
अ. सामान्य सभासद	५-०० रु.
ब. आजीव सभासद	रु. १०० ते ४९९ पर्यंत इच्छे- नुसार (तहहयात)
क. आश्रयदाता	रु. ५०० किंवा जास्त (तहहयात)
५) साईलीला मासिक (मराठी व हिंदी-इंग्रजी)	वार्षिक वर्गणी रु. १०-००
साईलीला आजीव सभासद वर्गणी	रु. ३००-००

वर उल्लेख केलेल्या सोयी खेरीज अनेक योजना संस्थानने हाती घेतलेल्या आहेत.

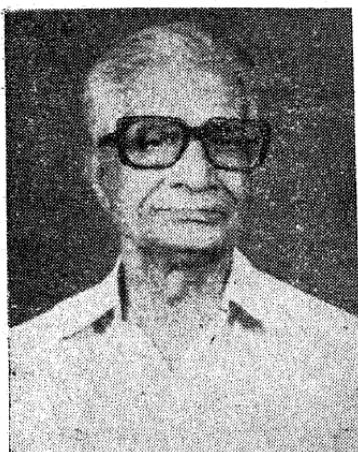
श्रीसाईबाबा संस्थानची अशीच उत्तरोत्तर भरभराट होवो व मनःशांतीसाठी साई दर्शनास येणाऱ्या भक्तांची जास्तीत जास्त सुव्यवस्था करण्याची व्यवस्थापनाला संघि मिळो, हीच साईचरणी प्रार्थना.

श्री साईलीला १० व्या लेखक-कवी संमेलनाचे अध्यक्ष

श्री लक्ष्मणराव सदाशिवराव नाईक

श्रीसाईबाबासंस्थान शिरडी या आंतर-
राष्ट्रीय ख्याती प्राप्त देवस्थान, क्षेत्र-
स्थानचे मुख्यपत्र श्री साईलीला (मराठी
इंग्रजी-हिंदी) या सुप्रसिद्ध मासिकाच्या
लेखक कवीचं द्वावे वार्षिक स्नेहसंमेलन
सालाबाद प्रमाणे यंदाही रविवार ता.
२९ व ३० जानेवारी १९८४ रोजी
शिरडीस अंतीव उत्साहाने व आनं-
दाच्या वातावरणात भरविण्यात येत
आहे. आमचा आता पर्यंतचा प्रधात
असा आहे की या संमेलनाचे अध्यक्ष-
पद अशा व्यक्तिस दिले जाते की ज्याने

श्री साईनांथांना त्यांच्या ह्यातीत पाहिलेले आहे, त्यांचे दर्शनसुख घेतलेले
आहे, त्यांचा थोडा बहुत सहवास लाभलेला आहे. आमचा या प्रथेला अनुसरून
या संमेलनाचे अध्यक्षपद यंदा इंदूर येथे स्थाईक झालेले श्रीमान लक्ष्मणराव
सदाशिवराव नाईक यांना स्वीकारण्यास रितसर विनंती करण्यात आली व
त्यांनी मोठ्या आनंदाने ती मान्य केली.

श्रीसाईलीला लेखक कवींची वार्षिक संमेलने शिरडीस होतात त्यावृद्धलचे
अहवाल श्री. नाईक संघेवांनी यावेळी अनेकदा श्रीसाईलीलातून वाचले होते
पण आपण काही श्रीसाईलीला लेखक किंवा कवी यापैकी कुणीच नाही मग
आपल्याला तिथे कसे काय जायला मिळणार असे श्री नाईक यांना वाटत
असे. पण यंदा मोठ्या योगायोगाने त्यांच्या अंतरिक इच्छेनुसार त्यांना या
ठिकाणी संमेलनाचे अध्यक्षपद श्रीसाईबाबांनीच दिले आहे असेच म्हणावयास हवे.

शिरडीत समाधी मंदिरात श्री बाबांच्या वेळेपासून भक्तमङ्गींची जी
छायाचित्रे किंवा तसविरी लटकवलेल्या आहेत त्या पैकी हरदयाचे श्रीसद

भैय्या नाईक यांची पण तसविर आहे. त्यांचे लक्ष्मणराव हे क्रमांक दोनचे सुपुत्र होते.

त्यांचा जन्म हरदा (मध्यप्रदेश) येथे १४ जानेवारी १९०७ रोजी झाला. त्यांचे वडील हरदयाला शेती मालगुजारी करीत असत. वडलांना संत, महंत साधू संत पूरुष यांचे वडल अतिशय जिव्हाळा असायचा. त्या काळात त्यांना श्रीगोंदवलेकर महाराजांचे दर्शन हरदयाला झाले होते. केव्हा केव्हा त्यांचा वडलांच्या अंगात पिशाच्याचा संचार हीई व त्यासाठी उपाय म्हणून महाराजांनी त्यांना गाणगपूरहून जाण्यास सांगितले होते, व ते तिथे गेल्याने त्यांची पिढा निवारण झाली. श्रीवासुदेवानंद सरस्वतींचा दर्शन प्रसाद वडलांना लाभलेला होता.

संतांची अशी कृपा असलेल्या अशा या घराण्यात लक्ष्मणरावांचे बाळपण सुखात गेले. त्यांचे शिक्षण मिडल स्कूल पर्यंत हरदयास झाले. पुढे १९२७ साली पुढील शिक्षणासाठी ते इंदूर मुक्कामी आपल्या बहिणीकडे आले. तेथेल्या सुप्रसिद्ध खिंचवन कॉलेजातून त्यांचे इंटर पर्यंतचे शिक्षण पूर्ण झाले.

वडील श्रीसदशिवरावांचा श्रीसाईबाबांशी संबंध इ स. १९१३-१४. सालापासून सुरु झाला. वारंवार शिरडीला ते काहीना काही कारण काढून यायचे. एकदा बाबांचे शामा देशपांडे काही कामा निमित्त हरदयाला आले असताना. सदाशिवरावांचे आईने त्यांच्या जवळ तकार केली की हा संसारी माणूस उठ सूट शिरडीला धावतो. तेव्हा तात्काळ शामाने त्यांना सांगितले की, यापुढे तुम्ही शिरडीला यावयाचे नाही जणू हा बाबांचा आदेश आहे असे समजाना बाबांना वाटले, तेव्हा ते तुम्हाला पत्र टाकून बोलावतील पत्र १९१३ ला शामाचेच पत्र आले की साईबाबांनी तुम्हाला बोलावले आहे म्हणून. तेव्हा सदाशिवराव शिरडीस आपल्या सर्व कुटुंब परिवारासकट मुलाबाळासह गेले. तेव्हा छोटचा लक्ष्मणरावांचे वय अवधे साडेपाच वर्षांचे होते. यावेळी त्यांना बाबांचे अगदी जवळून दर्शन पूजन मिळाले व उदी प्रासादाची पण मूठ मिळाली. त्यांचे वडील साईबाबां जवळ त्यांचे मित्र श्री पूरुषकरांचे बरोबर तासनतास बसायचे व मग अशा वेळी छोटे लक्ष्मणराव व त्यांचे बंधू बाबांकडे सारखे टक लावून पहात बसांवयाचे.

यांतरे १९१४-१५ साली लक्ष्मणरावांना शिरडीला जाण्याचा पुन्हा योग आला यावेळी त्यांचे वय चांगले सात आठ वर्षांचे होते. वडील ते व

त्यांची बहिण एवढीच शिरडीला त्या वेळी आली होती. या भेटीत मात्र त्यांना बाबांच्या चरणावर मस्तक ठेवून नमस्कार करण्याची संधी मिळाली. बाबांचे संभाषण ऐकण्यास मिळाले. उदी प्रसाद मिळे पर्यंत ते बाबांच्या पायाशी अक्षरशः बसून राहत. इतक्यात बाबा कुणावर जर काही रागावले, ओरडले की हे किशोर लक्ष्मणरावही घावरून जाऊन मान खाली घालून तोंड झाकून घेत असत. चावडीला जातांना राधा कृष्णामाई त्यांचे कपाळावर, गालावर गंधाची टिंबे लावावयाची हे तर लक्ष्मणरावांना आज चांगलेच आठवते.

आपल्या लहानपणाची एक आठवण श्री. लक्ष्मणराव सांगतात, लक्ष्मणरावांचे वडील सदाशिवरावांना एकदा खूप गरीबीचे दिवस आले. घरात त्यांच्या दाणा पण नव्हता तेव्हा आता शिरडीला चलावे म्हणून त्यांचे मित्र त्यांना सांगण्यासाठी घरी आले. बाबारे मजजवळ गाडी भाड्यासाठी दिडकी पण नाही. परुळकर त्यावर म्हणाले, “मी देतो भाडे चल.” तेव्हा वडील म्हणाले, “दे पैसे मी इथच राहतो व गुरु पौर्णिमेची पूजा करतो.” पण इतक्यात साई बाबांचे देशपांडेनी लिहिलेले पत्र आले त्या पत्रात परुळकरांनी शिरडीला तर यावेच पण येतांना सदू भैय्यानापण घेऊन यावे असे लिहीले होते म्हणून के वळ बाबांच्या शद्वाखातर हे दोघे शिरडीला गेले. श्री. साईबाबांनी इ. स. १९१५ साली दासनवमीला मुक्ताराम व बाळकराम या आपल्या दोन भक्त सेवकांचे वरोबर नाईक घराण्याचे घरी चावडीत जसा बाबांचा मोठा फोटो आहे अगदी तस्साच एक फोटो पाठविला. आजही ती तसवीर या घराण्यात असून तिची यथोचितपूजा अर्चा होत असते.

श्री. लक्ष्मणराव उर्फ बाळासाहेबांचा विवाह १९४३ साली झाला. तब्बल ३५ वर्षे संसार सौख्य त्यांनी उपभोगले. त्यांच्या पत्नी सौ. मालतीबाई १९७८ मध्ये दिंवंगत झाल्या श्री. बाळासाहेबांना विश्वनाथ (वय ३५) व श्री. धनंजय (वय २५) असे दोन पुत्र असून एक कन्या कु. वनिता वय वर्षे ३० ची आहे. सून सौ. गिरीजेस दोन अपत्ये आहेत. लक्ष्मणरावांचे मुंजी साठी शिरडीहून श्रीमान दीक्षित, . देशपांडे व तात्या कोते हे मुदाम शिरडीहून आले, होते व त्यांनी ५ रु. बाबांची भिक्षावळ घातली व सावित्री भजन माला हे पुस्तक ते भेट देऊन गेले.

श्री. नाईक यांनी इंदूर हायकोर्टात नोकरी इमाने इतवारे केली. तेथून ते सेवा निवृत्त झाले. त्यानंतर त्यांनी माया ट्रेडिंग सिंडीकेट नावची फर्म

स्थापन केली. कॅमल इंकची एजंसीते व त्यांचे चिरंजीव तिथे पहातात. शिवाय होमिओ पंथीचा त्यांचा पारमार्थिक व्यवसाय आहे.

श्री. नाईक यांचे वय आज ७६ वर्षांचे आहे. त्यांची रहाणी अगदी साधी असून ते या वयातही निर्व्यसनी आहेत. इंदूर शहरातल्या धार्मिक सामाजिक व साईसेवेच्या सर्व कामात ते अग्रणी असतात. श्री. साईलीलाचे दशकमहोत्सवी संमेलन श्री. लक्ष्मणरावांच्या अध्यक्षतेखाली यशस्वीपणे पार पडो अशी श्री साई चरणी प्रार्थना करतो.

श्रीरामनवमी विशेषांक

१ एप्रिल १९८४ रोजी थाटात प्रकाशित होईल मुख्यपृष्ठावर श्रीबाबांचे मनमोहक चित्र व प्रसंगोचित लेख नि कविता.

(पृष्ठे ६४)

(किमत १ रु.

खास उदी विशेषांक

१ मे १९८४ रोजी भक्तांच्या हाती पडेल. श्री बाबांच्या उदीरूपी संजी-वनीच्या आश्चर्यकारक भक्त अनुभव लेखांनी भरगच्च अशा प्रती खास अंक पृष्ठे ६४)

(किमत १ रु

साईलीला लेखक—कवी संमेलनाची दहा वर्षाची वाटचाल

स्थान — तीर्थ क्षेत्र शिरडी, १९७५ ते १९८४.

वर्ष	माननीय अध्यक्ष	सध्या हयात
१) १८-१९	श्री. एन. पी. उर्फ जानेवारी १९७५	हयात नाहीत
२) १९७६	डॉ. केशव भगवंत उर्फ अण्णासाहेब गव्हाणकर, कुर्ला मुंबई	हयात आहेत
३) १९७७	श्री. अनंत जयदेव उर्फ दादासाहेब चितांबर, अहमदनगर	हयात आहेत
४) १९७८	श्री. गणेश जयदेव उर्फ आप्पासाहेब चितांबर, अहमदनगर	हयात आहेत
५) १९७९	डॉ. गजानन गोविंद उर्फ अण्णासाहेब दाभोलकर, वांद्रा	हयात आहेत
६) १९८०	श्रीमंत अनुबाई वहिनी साहेब घोरपडे इचलकरंजीकर, कोल्हापूर	हयात आहेत
७) १९८१	सौ. सरोजिनी भास्करराव मुळये, इंदूर (श्री. काकासाहेब महाजनींच्या कन्या)	हयात आहेत
८) १९८२	श्री. दत्तात्रेय दामोदर उर्फ तानासाहेब रासने पुणे	हयात आहेत
९) १९८३	डॉ. श्री. राजाराम सिताराम कापडी, कोल्हापूर	हयात आहेत
१०) १९८४	श्री. लक्ष्मण सदाशिव नाईक	विद्यमान अध्यक्ष
११) संमेलनाची मुहूर्तमेड	—मा. रिसिव्हर श्री. का. सी. पाठक साहेब	
१२) संमेलनाला गती देऊन परंपरा कायम ठेवली	— मा. रिसिव्हर श्री. क. हि. काकरेसाहेब	
१३) संमेलनाचे गेली दहा वर्ष कार्यवाह	— डॉ. श्री. दि. परचुरे. सदानंद चेंदवणकर	

प्रार्थना साई तुला ही
तू सदा जबली रहा ।

मी जेथे जाईन तेथे
प्रेम दृष्टीने पहा ॥

श्री साईकाव्य बहार विशेषांक

कुणीतरी जाऊनी सांगा

(चाल :- हम तो तेरे आशिक - फि. फर्ज.)

श्री. स्वामी संजयानंद बद्रीनाथ हृषिकेश, हिमालय.

कुणीतरी जाऊनी सांगा निरोप साईला
भक्त तुझा येऊनी राहिला शिरडीला
सांगू कूणाला मी सांगू कुणाला. . . . “धू”

किती दिवस वाट पहातो
तुझ्या साठी हा जीव झुरतो
संसारी व्यापलो मी जीव हा नकोसा झाला
धीर धरवेना साई आतां माझ्या मनाला
सांगू कुणाला मी सांगू कुणाला. . . . ॥ १ ॥

गोकुळीचा तो सावळा इथाम
तसा तू माझा साई घनःश्याम
जाऊ मी कशाला आता काशी गयाला
संजय म्हणे चारी धाम माझे शिरडीला
सांगू कुणाला मी सांगू कुणाला.

श्रीबाबांचे दळण—(फटका)

(प्रस्तावना : श्री बाबांनी स्वतः गव्हाचे दळण करून त्या गव्हाचे पीठ गावच्या सीमेवर टाकावयास सांगितले व तेव्हां पासून शिर्डीमधील महामारीचा उपद्रव कायमचा नाहीसा ज्ञाला. श्री बाबांच्या दळणाचा अध्यात्मिक अर्थ सांगणारा श्री बाबांचा फटका-सटका (पारमार्थिक उपदेश) पुढील प्रभाणे रचला आहे.)

युंदे जाई तू नित्य साधका मागे वळूनी पाहू नको
 फुकट खाऊ या रांडा सिद्धी त्यांच्या मागे लागू नको
 विवेक अबू देह धनासी गृहसौख्यासी नासविती
 विकून खाती सर्वस्वासी मायाजाळी नव मुक्ती
 अहंभाव अज्ञात तथांचे बाप तयांचे कर्ज नको
 या देहातिल सत्वभाव नित जागृत ठेवी दुजे नको
 आत्मज्ञान मिळवून मोक्ष या अंतिम साध्या विसरू नको
 ज्ञानकर्मयुत भक्तीने तू सत् धर्मासी सोडू नको
 सत्व गव्हाचे पोते तव हे संचित त्यांचे नांव असे
 जन्ममृत्यूच्या भोवन्यात तुज गुंतवुनी ते ठेवितसे
 भाव भाबडा मज प्रिय तरी कर्मयुक्त ज्ञानी होई
 'असा मार्ग हा परमार्थाचा चाल' सांगती प्रभूसाई
 काळाचे भय प्राणघात ही उंपजवितसे महामारी
 तव कर्मानी बांधियले तुज नित्यच तुजला या शरिरी
 असे गव्हाचे पोते संचित भरलेले जन्मोजन्मी
 प्रारब्धच हा भाग तयाचा सुपात घेई मापूनी
 या जन्मी तू जे जे करिसी होते संचित क्रियमाण
 पुण्यकर्म तव ज्ञान अग्निचे तेज करितसे भक्षण
 ज्ञान मिळवुनी निविज करणे करणे कर्म अग्निला समर्पण
 ब्रह्मपदी तू जाता तुजला नाही जन्म पुन्हा मरण
 प्रारब्धाची गती चालते देहापुरती तू जाणी